

ANDERSEN MASALLARINDAKİ İLETİLERİN TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

An Examination of the Messages in Andersen’s Tales According to the Opinions of
Turkish Teachers

Dr. Hatice YURTSEVEN YILMAZ

Orcid: 0000-0002-9250-5174 ♦ Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Arş. Gör. Dr. ♦ hyurtseven@uludag.edu.tr

ARTICLE INFO

Submit : 30.05.2021
Accept : 21.06.2021
Published : 30.06.2021

iThenticate Report: % 21 ✓

EOI:

<http://eoi.citefactor.org/10.11243/ijhar.06.02.013>

Area Editor: Doç. Dr. Erol OGUR

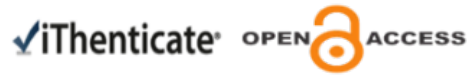
Technical Editor: Öğr.Gör. Şükrü KAYA

Reference:

Yurtseven Yılmaz, Hatice. (2021). Andersen Masallarındaki İletilerin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(2): 196-212.

Anahtar Kelimeler: Andersen masalları, İleti, Çocuk edebiyatı

Keywords: Andersen’s Fairy Tales, Message, Children literature,

Özet

Araştırma Makalesi ♦ Research Article

Masallar, kurgularındaki olağanüstülük, hayal dünyasını devindirici yapıları ve yetişkinler tarafından çocukları eğitime aracı olarak görülmesi nedeniyle çocuklarla çok erken dönemlerde buluşurlar. Andersen masalları da Türk çocuk edebiyatına çeviri yoluyla katılarak bu buluşmalarda yıllardır sıklıkla okunan masallardan olmuştur. Araştırmada Hans Christian Andersen tarafından kaleme alınan sanat masallarından 50 tanesi iletilerin çocuğa uygunluğunu belirlemek amacıyla incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda durum çalışması yöntem olarak benimsenmiş; veriler doküman analizi yöntemiyle toplanarak içerik çözümlemesi ile çözümlenmiştir. Araştırmacı tarafından olumsuz olduğu düşünülen iletiler Bursa İli Osmangazi ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinin görüşüne sunulmuştur. Araştırmaya katılan 134 Türkçe öğretmenin görüşüne göre masallardaki 3 ileti büyü yapmayı ve kurnazlığı olumladığı, insanları eşit olarak sunmadığı için çocuğa uygun bulunmamıştır. Ayrıca iletiler kadar iletilerin kurguda sunulmuş biçiminin de önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Andersen masallarında doğru iletiler bile içinde korku, şiddet ve boş inançların bulunduğu bir anlatımla sunulmaktadır. Bu nedenle Andersen masalları ve diğer çeviri eserlerin bilimsel araştırmalara konu olarak çok boyutlu bir biçimde çocuğa görelilik açısından incelenmesi önerilmektedir.

Abstract

Fairy tales meet children at a very early stage due to the extraordinary nature of their fiction, their imaginative nature, and the fact that they are seen by adults as a means of educating children. Andersen's tales have also been included in Turkish children's literature through translation and have been among the tales that have been read frequently in these meetings for years. In this study, 50 of the art tales written by Hans Christian Andersen were examined in an attempt to determine the suitability of the messages for children.

For this purpose, case study as a method was adopted. The data were collected by document analysis method and analyzed with content analysis. The messages thought to be negative by the researcher were presented to the Turkish teachers for their opinions, who worked in secondary schools affiliated to the Ministry of National Education in the Osmangazi District of Bursa Province.

Based on the opinions of 134 Turkish teachers who participated in the study, it was identified that 3 messages in fairy tales were not suitable for the child as they affirmed magic and cunning, and did not present people equally. Furthermore, it was concluded that the way the messages were presented in the fiction was as important as the

© 2021 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial-No Derivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium provided the original work is properly cited and is not altered, transformed, or built upon in any way.

messages. In Andersen's tales, even true messages are presented with a narrative that includes fear, violence and superstition. For this reason, it is recommended that Andersen's tales and other translated works be examined as a subject of scientific study in terms of suitability for children in a multidimensional way.

Giriş

Çocuklar masalları neden sever? Bu sorunun yanıtını hepimiz az çok tahmin edebiliriz. Çünkü masallar olağanüstü olaylar ve karakterlerle doludur. Çocuk, pirelerin berber olduğu, develerin tellal olduğu, çocukların babalarının beşiklerini tıngır mıngır salladığı, olmazların olduğu bu büyülü dünyaya giriş tekerlemeleriyle bir adım atar; sonrası özgür bir imgelem dünyasıdır. Sürekli devingen kılınmış bir merak duygusuyla bir sonraki olağanüstü olayı ve karakteri bekleyen çocuk, akışın içinde kendi hayal dünyasıyla cevaplar arar. Çocuk, yaratılan çatışmalarla doğruluğu, iyiliği, adaleti, merhameti yücelten masal yapısı sayesinde öne çıkan iletiyi, sevdiği bireylerle vakit geçirdiği ve eğlendiği bu zaman diliminde seve seve kabul eder. Peki, yetişkinler masalları neden sever? Çünkü masallar toplumların çocukluk çağıdır, ilkel bir zihniyetle ama zengin bir hayal gücü ile gelişmiştir (Akyıldız Ercan, 2020). Sözlü edebiyat geleneğinin yarattığı etkileşimli masal dinleme ortamlarını özlemle anan yetişkinler, masallara sarılır. Yetişkinler, dinledikleri ya da okudukları masallarla anneannelerinin, dedelerinin, teyzelerinin dizinin dibine tekrar oturur, masalın iletişiyle bir kez daha yüzleşir. Tüm bunların yanında yetişkinlerin masalı sevmesinin bir nedeni de gelecek kuşaklara benimsediği değerleri taşıma gayesidir. Çocuklara değerlerin ve erdemlerin önemini sezdirmede bütün toplumlar efsanelerden, masallardan, halk öykülerinden, halk türküleri gibi folklor ürünlerinden; anlatı, öykü, şiir, roman gibi yazınsal türlerden yararlanmıştır (Aslan, 2019, s. 61). Çünkü masallar ürünü oldukları toplumların sosyo-kültürel aynalarıdır. Onlarda bir toplumun tüm gelenek-göreneklerini, ekonomik yapısını, üretim-tüketim ilişkilerini, etik değer yargılarını bulabiliriz, ama masallar bunları doğrudan değil de çoğu zaman sembollerle anlatırlar (Helimoğlu Yavuz, 2009). Bu semboller sayesinde, büyüklerin öğüt vermesinden hoşlanmayan çocuklarda kökleştirilmek istenen davranışlar, kuru telkinler yerine masalın olanaklarıyla çocuğun dünyasına taşınabilir. Çocukların isteyerek masal okumaları, farkına varmadan ve çatışmadan birtakım moral değerleri kazanmaları sağlanabilir (Yılar, 2021).

Toplumsal değerlerin aktarımında büyük bir görev üstlenen masallarla ilgili akıllara takılan soru, çocuklara hangi değerlerin ne şekilde iletiliştir. Çünkü çocuklar için yazılmamış olsalar da şu an alıcısının çocuklar olduğu düşünülen masalların içinde her türlü şiddetin, cinselliğin, acımasızlığın, kötülüğün simgesel de olsa anlatılması, bu türü çocuklara sunarken seçici davranmanın zorunluluğunu gösterir (Dilidüzgün, 2009). Masalları dinleyen ya da okuyan kitlenin kişilik, bilişsel, toplumsal ve dilsel gelişimini henüz tamamlamamış olması ve okuduklarından ya da dinlediklerinden etkilenebilecek olmaları göz ardı edilemez. Yavuzer (2001, s.188)'e göre çocuk, kişiliğinin gelişiminde bir modelle kendini özleştirir. Bu model başlangıçta anne, baba ve yakın akrabayken, zamanla yerini arkadaşına, film ve kitap kahramanlarına bırakır. Bu bakımdan kitap kahramanlarının ahlâkî ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini kötü bir modelle özleştirmesine neden olur.

Araştırmada, klasikleşmiş bir çocuk edebiyatı yapıtı olan Andersen Masalları çocuk okura sunduğu iletiler açısından incelenmiştir. Masal, ileti ve Andersen Masalları alt başlıklarda incelenmiştir.

Masal

Geçmişten günümüze masalın pek çok kez tanımlandığını görürüz. En sık karşılaşılan tanımlardan biri masal araştırmaları ve derlemeleriyle bilinen Pertev Naili Boratav'a aittir. Boratav (2013,s.75) masalı, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı şeklinde tanımlar. Sakaoğlu (1999, s.2) ise masalı, kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü olarak tanımlar. Günay (1992, s.321)'a göre, asırların birikmiş irfanını ve belirli bir hayat düzenini, yaşamak zorunda olduklarımızla yaşamak istediklerimizi bir arada kendisine has bir atmosferde ve üslupla, kendi mantık silsilesi içinde geleneksel motiflerle anlatan masallar, sözlü anlatım türlerinin en ilgi çekici olanıdır.

Masalların türleri konusunda birbirinden farklı bakış açıları sergilendiği görülür (Boratav, 2013; Gökşen, 1985; Günay, 1992; Sakaoğlu, 1999; Yılar, 2021). En genel sınıflamayla masalları halk masalları ve sanat masalları olarak ele alabiliriz. Halk masallarının ne zaman, nerede doğduğu, kim tarafından söylendiği/yaratıldığı bilinmemesine karşın, sanatsal masallar bir yazar tarafından yazıldığı için ne zaman ve nerede yazıldığı bellidir. Sanatsal masalda yazarın hayal gücünü, kendi felsefesi aktarmaktan hoşlandığı ama bununla birlikte esin kaynağının halk masalının imajları, sembolleri ve tipleri olduğu da dile getirilir. (Şirin, 1998: 48).

Sanat masalları ile halk masalları arasındaki farklılıkları Akyıldız Ercan (2020, s.180-181) şu şekilde özetlemiştir:

Halk masalları anonimdir ve olay örgüsünde anlatılan kahramanlar ilk başlarda mutsuz, şanssız, başarısız, ötekileştirilmiş ve bunların üstesinden gelmeleri için karşılıklarına çıkan sınavların üstesinden gelmeleri gerekmektedir. Kahramanların üstesinden gelmesi gerekli olan sınavlar sabır ister, cesaret ister. Böylece halk masallarının sonunda bütün kötülöklere karşın iyilik ve dürüstlük kazanabilsin. Ama sanatsal masallarda bu durum her zaman geçerli değildir. Sanatsal masallarda halk masallarında olduğu gibi basit bir dil değil, aksine girift ve sanatsal bir dil kullanılır. Masal kahramanlarının sadece iyi ya da kötü olarak sınıflandırılmasıyla birlikte ortaya çıkan prototipler, sanatsal masallarda farklılık gösterebilir. Mekân olarak söz konusu olan yer her yerde olabilir ya da hiçbir yerde olmayabilir, ama sanatsal masallarda mekân daha belirgindir. Yer, zaman ve kişi belirsizliğinin aksine sanatsal masallarda bunlar biraz daha belirgin olabilir. Halk masalları gibi içinde fantastik öğeler bulundurur ve olağüstü, büyümlü nesnelere, motiflere de yer verir. Halk masallarında olduğu gibi "bir varmış bir yokmuş", "sonsuz kadar mutlu yaşadılar" gibi kalıp cümleler ve her zaman mutlu son yoktur. Belki de en önemli özelliği halk masallarında olduğu gibi sonunun her zaman mutlu bitmesi değil aksine Hans Christian Andersen'in Kibritçi Kız ya da Kurşun Asker masalında olduğu gibi bazen mutsuz bitmesidir.

Sözlü geleneğin bir parçası olan anonim halk masallarında çetin zorluklar yaşayan kahramanların mücadelesine tanık oluruz; bu mücadelenin benzer biçimlerde –mutlu sonla-sona erdiği görülür. Halk masallarından ilham alan sanat masalları ise yazarının amacına bağlı olarak okura beklenmedik sonlar ve iletiler sunabilir.

Türü fark etmeksizin masalla ilgili öne çıkan kavram hayaldir. Hangi toplumda olursa olsun insanlar elde edemediklerinin ya da elde etmek istediklerinin hayalini kurup bunu olağüstü bir üslupla anlatmak istemişlerdir. Arıcı (2016, s.1029) bu yönüyle masalların insanlar için bir nevi "terapi" görevi üstlendiğini dile getirir. Masal çağının insanı sıkıntılı ve kederli anlarında kendini masal kahramanlarında avutmuş ve onlar gibi bir gün kendinin de istediği şeylerin gerçekleşeceği ümidiyle yaşamıştır. Özlemlerini ve umutlarını bu sembolik figürlerle dile getirerek kendi iç dünyasını dışa vurabilmiş yani rahatlayabilmiştir.

Masallardaki dünya her ne kadar hayal ürünü/gerçek dışı olsa da ortaya koyduğu simgesel anlatımla gerçek yaşamı anlatır; çocukları gerçek dünyaya hazırlar (Asutay, 2013; Dilidüzgün, 2007; Sınar Çilgın, 2007). Masallardaki adaletsizlikler, kötülükler, yalanlar, haksızlıklar çocuğun büyüdükçe karşılaşacağı gerçeklerdir. Masalların belki de en etkili yanı, bütün bunlara karşın çocuğa, sonunda iyilerin kazanabileceği bir dünya sunmasıdır. Masalların genellikle mutlu sonla bitmesi, iyi ve doğru olanın fiziksel ve ekonomik durumu ne olursa olsun sonunda başarılı ve mutlu olması, çocuğun dünyasında olumlu etkiler yaratan unsurlar olarak karşımıza çıkar. Sınırları çok keskin çizilmiş olan iyi ile kötü arasındaki fark, iyi ile kötünün kesin çizgilerle birbirinden ayrılması, çocuğun küçük yaşlardaki eğitiminde son derece olumlu niteliklerdir (Yılar, 2021). Çocuk, masallarda iyi yürekli, dürüst, yardımsever olanın kazanmasından etkilenerek masaldaki iyi olan kahramanla özdeşleşip iyilerin dünyasında yer almayı yeğler (Dilidüzgün, 2007). Başka bir deyişle masalın sonunda iyi olan ya da hak eden tarafın kazanması hem çocuk okuru doyuma ulaştırır hem de çocuğun iyi ile özdeşleşmesini sağlar.

Kendini ve çevresini yeni yeni keşfeden, toplum yaşamın ilkelerini gözlemleyerek öğrenmeye çalışan çocuklar için masalın bir başka etkisi de bu sanatsal aracın çocuğa kendini keşfetme olanağı sağlamasıdır. Masallar, çocuğun iç sorunlarına, gerilimlerine gönderme yaparak

dolaylı yönden onun iç dünyasına girer. Çocuk, bilincine varmadan masalda kendini bulur (Nas, 2002). Kendisiyle ve çevresiyle yaşadığı çatışmaların çözümüne ilişkin ipuçlarına ulaşır. Masalların bunu sağlayabilmesinin nedeni de çocuk dünyası ile masal dünyası arasındaki benzerliktir. Masal eşittir çocukluk da diyebiliriz, çünkü hiç şüphesiz çocuğun hayal dünyası ile masalın gerçekdışı dünyası birbirine çok yakındır. Çocuklar hayal dünyalarında gelişen olaylarla masal diyarındaki olaylar arasında bağlantı kurabilir (Akyıldız Ercan, 2020). Çünkü çocuk, yetişkinler gibi nesnel ve çok açılı düşünemediği, nesnel dünyanın koşullarını kavrayamadığı için çocuktur. Başka bir deyişle çocuk, zaten fantastik bir algı dünyasına sahiptir. Yani düş ile gerçeği bir arada yaşar. Bu bakımdan masallar çocuğun düş dünyasına çok yakın bir dünya kurar (Gökşen, 1985). Ayrıca çocuk için çevresindeki insanlar, nesnelere ve olaylar karşı değerlerle vardır. İnsanlar iyi ya da kötüdür. Çocuğun değerler sistemindeki bu tek yanlı ve doğal bakış açısı, masalın benzer özellikleriyle örtüşür (Dilidüzgün, 2007). Bu devingen, macera yüklü ve fantastik dünyayla bağ kurabilen çocuğun onun sunduğu değerleri içselleştirmesi de yetişkinlere göre daha kolaydır.

Masallar, bir toplumun gelenekleri, görenekleri, zevkleri, değer yargıları, duyguları, düşünceleri, özlemleri, kısaca insanını anlatır. Ayrıca sadece ait olduğu toplumun geleneksel değerlerini aktarmakla kalmaz aynı zamanda evrensel doğruları da yansıtır (Sinar Çılgın, 2007, s.95). Bu yönüyle de yetişkinler tarafından çocuklar için bir eğitim aracı olarak görülür. İnsanoğlu, kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve yüzyıllar boyu, bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donatmaya çalışmıştır (Helimoğlu Yavuz, 2009). Çocuğun yetişkinler aracılığıyla masalla kurduğu bu iletişimde iletinin ne olduğu sorusu ise zamanla önem kazanmıştır.

Masalların İletileri

Masallar insanı özellikle çocukluk döneminden başlayarak hayata hazırlayan, içinde yaşadığı kültürel ortamda kendine güvenen bir birey olarak yetiştirme amacını taşıyan araçlardır. Bunu sağlayabilmek için de masal içinde okuyucuya, dinleyiciye eğitim amaçlı verilmek istenilen unsurlardan yani iletilerden yararlanır (Boratav, 2013, s.96). İleti (ana düşünce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir. Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu ya da vermek istediği düşünce; edebiyat yapıtlarında ise sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı aklı gelir (Sever, 2008). Adalı (2003, s. 173)'ya göre ileti, üzerinde durmak, söz söylemek üzere seçilen konuda öne sürülen, açıklanan, savunulan, yazara o yazıyı yazdıran görüştür.

Çocuk edebiyatı yapıtlarında iletilerin doğrudan verilmesi istenmez; kurgunun içinde çocuğa sezdirilmesi beklenir (Sever, 2008, Sınır Çılgın, 2007; Şirin, 2007). Kavcar (1999)'a göre yazar, vereceği iletiyi yasa maddeleri ya da ders notları ezberletir gibi kuru kuruya değil, sezgi, yaşantı ve telkin yoluyla, estetik bir yolla verir. Çocuklara, "doğayı sev", "çevreyi koru", "büyüklerine saygılı ol", "derslerine çok çalış", "arkadaşlarıyla iyi geçin", "tutumlu ol", "yalan söyleme"... gibi sayılarını çoğaltabileceğimiz emir ve kurallar bileşkesine oturan tümcelerle seslenmek ve bunları yinelemek, bu yargıların özelliğini yitirmesine sebep olabilirken çocukların neden-sonuç ilişkisiyle düşünmelerinin önünde de engel oluşturabilir (Sever, 2008: 14-15). Ancak masallarda çoğunlukla alınması gereken ders açıkça sergilenir. Masallar, okurun ya da dinleyenin, masalın anlatıldığı kültür ortamının değerleri doğrultusunda alması gereken dersler, edinmesi gereken erdemler sunar. Bu dersler yalın bir anlatım biçimiyle ve çoğunlukla iyi-kötü, güzel-çirkin, güçlü-güçsüz, zengin-yoksul gibi karşıtlıkların birbirleriyle olan ilişkisinden ortaya çıkar (Dilidüzgün, 2008). Genellikle halk masallarında korunma, iyi bir yaşama ulaşma, olanak dışı işleri başarma, güçlü düşmanları yenme; kötülerden, kötülüklerden kaçma, kayıtsızlıklardan sakınma temalarına sıklıkla rastlanır (Demiray, 1977). Özellikle geleneksel anlayışta bu tür konulara ait iletilerin okura doğrudan verilmeye çalışılmasının nedeni okurda kafa karışıklığı yaratmaktan kaçınmak; başka bir deyişle böyle eğitici konularda berrak bir anlatım sunmaya çalışmak olabilir. Ancak bu durumun çocuğun düşünmesine fırsat tanımayacağı, çocuğa hazır bir bilgi yüklemeye çalışmaktan öteye gidemeyeceği de açıktır.

Nas (2002)'a göre çocuk edebiyatı yapıtları yaşama sevinci ve iyimserlik aşılmalıdır. Çocuklar karamsarlıktan, kötümserlikten uzak tutulmalıdır. İnsanı, doğayı, hayvanı sevdirmelidir. İnsanı, güçlü-zayıf, olumlu-olumsuz ve çelişkili yanlarıyla olduğu gibi, ulaşılması zor bir örnek durumuna getirmeden (idealize etmeden) insan olarak göstermelidir. İnsan, yenilmez, her şeyi bilen, "üstün insan" olarak işlenmemelidir. Sever (2015)'e göre çocuk edebiyatı ürünleri insana özgü duygu durumlarını çocuklarda yaşatabilmeli; çocuklar kaynağını sevgiden alan konularda duyarak, gülerken, düşünerek, hüznlenerek dostluğun, barışın, çalışkanlığın, paylaşmanın yüceliğini sezebilmeli, güven duygularını geliştirebilmelidir.

Sınar (2007: 79)'a göre, çocuk kitaplarında yazarın hayat ve toplum hakkında ne iletmek istediği ve bunun çocuklara uygun olup olmadığı önemlidir. Çocuğa uygun olan her his, çocuğun anlayabileceği her olay çocuk eserlerine konu olabildiğine göre çocuğun rahatça anlayabileceği, ona uygun her ileti de rahatlıkla verilebilir. Ancak ana fikrin çocuğun kafasında soru işareti uyandırmaması, hiçbir şüpheye meydan vermeyecek biçimde, açık ve seçik belli olması gerekir. Çocuklar için yazılan ya da çocuklar için uyarlanan yapıtların çocukların duygu ve düşünce evrenlerini örselemeyecek, adalet, iyilik, doğruluk gibi evrensel değerlerle ilgili kafa karışıklığı yaratmayacak biçimde sunulması önemlidir. Masallar, çocukların yaşamlarına katılan ilk sanatsal ürünler olması nedeniyle onlara sundukları iletiler açısından dikkatle değerlendirilmeyi gerektirmektedir.

Andersen Masalları

Hans Christian Andersen (1805-1875) Danimarkalı bir masal, oyun, roman, şiir, gezi kitabı ve biyografi yazarıdır. Birçok türde eser kaleme alan yazar, başarıyı yazdığı masallarla kazanır. Grimm Kardeşler'den ve Alman romantik yazarlarından çok etkilenen Hans Christian Andersen, kendi çocukluğunda dinlediği Danimarka halk masallarından esinlenerek 1835 yılında dört masallık "Fairy Tales Told for Children" kitabını yayımlar. Bu kitap Avrupa ve Amerika'da çok ünlü olur. Andersen, 1843 yılında yayımladığı masallardan "çocuklar için" ifadesini kaldırarak sadece "Peri Masalları" adıyla yayımlar. Çünkü yazdığı masalların sadece çocukların değil aynı zamanda soylu sınıf ya da alt tabakadan yetişkinlerin de ilgisini çektiğini fark eder. Andersen'in masalları 1846 gibi erken bir tarihte İngilizceye çevrilmeye başlanır. O zamandan beri masallarının sayısız baskısı, ayrıca Hollywood şarkıları ve Disney figürleriyle ünlenmeye devam eder (Lewis, 1994; Zipes, 2007).

Andersen'in masallarının çoğu onun edebiyattan ve folklor geleneğinden ne kadar etkilendiğini ortaya koyar. Fakat onlara kendi özgün dokunuşunu ve bugün bile onları benzersiz anlatılar yapan kişisel deneyimlerini ekler. Bilinen edebi motifleri, geleneksel beklentilere meydan okuyan kışkırtıcı ve tekinsiz öykülere dönüştürür. Kısa öyküleri keskin ve çoğu zaman acı bir şekilde ironiktir. Zamanının Avrupa toplumlarında yaşanan şiddetli çatışmaları, hassas ve tabu konuları, insanların zayıflıklarını gerçekçi öykülerle anlatmak yerine hayvanları, doğayı ve nesnelere insanlaştırarak eleştirel olarak yorumlar. Andersen'in oyuncaklar ve nesnelere ilgili hikâyelerinde ilgi çekici olan şey gerçekçi tanımlamadır. Oyuncakları, nesnelere ve bunların ortamlarını dikkatli ve hassas bir şekilde detaylarıyla resmeder, böylece canlanmaları neredeyse doğal görünür. Örgü iğnesi veya paçavra gibi önemsiz nesnelere, hayatta kalma ve ölümsüzlük içeren ciddi felsefi ve sosyal kaygıların konusu olur (Zipes, 2007). Andersen masallarında değerlerin geçme sıklığına göre bir sıralama yapıldığında en yüksek oranın (%40) "empati", en düşük oranın ise (%20) "demokrasi", "hürriyet" ve "verimlilik" değerlerine ait olduğu görülmüştür (Özkan ve Sivrikaya, 2012). Ayrıca Andersen çoğu masalında çocukluğunda karşı karşıya kalmış olduğu açlık, yoksulluk, dışlanmışlık ve ötekileştirilmiş olduğu yaşam deneyimlerini ele alır. Hatta Çirkin Ördek Yavrusu masalının gerek dış görüntüsü gerekse yaşatlarının onu dışlaması açısından Andersen'in hayatının masalı olduğu bile dillendirilir (Lewis, 1994).

Andersen halk masallarından esinlenerek sanat masalları kaleme alır. Kendi yaşamışlıkları ve hayal gücünün etkisiyle halk masallarından farklı bir anlatı ortaya koyar. Halk masallarında olmazsa olmaz olan mutlu son sanatsal masallarda her zaman karşımıza çıkmaz, bazen mutsuz, trajik biten masallar da söz konusudur, tıpkı Kibritçi Kız masalında olduğu gibi. Halk masallarında söz konusu olan kötülüğün cezalandırılması- iyiliğin ödüllendirilmesi, kötü davranılan kahramanların masalın sonunda mutluluğu ve zenginliği

yakalaması gibi zıtlıklar Andersen masalında söz konusu değildir (Akyıldız Ercan, 2020). Ezber (Çev. Alpar, 2009), Andersen değerlendirmesinde, Çirkin Ördek Yavrusu, İmparator'un Yeni Giysileri, Prenses ile Bezelye Tanesi adlı masalların dünya çapında klasikleştiğini belirtir. Masallar ortak kültür mirasının bir parçası haline gelmişlerdir ve Charles Perrault ile Grimm Kardeşler'in masalları gibi neredeyse halk anlatıları ile eş konuma yükselmişlerdir. Öykülerinin geneli karanlık bir havaya sahiptir, acımasızlık had safhadadır ve mutluluğun bedeli çok büyüktür. Çünkü Andersen genellikle bir çocuk yazarı olarak değerlendirilse de o böyle bir tanımlama istememiştir.

Türkiye'ye çeviri yoluyla ulaşan Andersen masalları uzun yıllar en çok çevrilen yapıtların başında gelir (Neydim, 2003). 1930'lardan bu yana birçok farklı çevirmen tarafından çevrilip çeşitli yayınevleri tarafından yayımlanan Andersen masallarının, Türkçeye özgün dili olan Danca'dan değil, İngilizce, Almanca ve Fransızca gibi ikinci dillerden çevrildiği düşünülür. Türkçeye çevrilen Andersen masalları incelendiğinde ilk dikkati çeken nokta, bu çevirileri yazın dünyamızın Selâhattin Batu (1905-1973), Vasfi Mahir Kocatürk (1907-1961), Sabri Esat Siyavuşgil (1907-1968), Şevket Rado (1913-1988), Behçet Necatigil (1916-1979), Ülkü Tamer (1937), Nurullah Ataç (1898-1957) ve Tahsin Yücel (1933) gibi tanınmış isimlerinin yapmış olmasıdır. En çok çevrilen Andersen masallarının Kibritçi Kız, Küçük Denizkızı, Parmak Kız, Karlar Kraliçesi ve Çirkin Ördek Yavrusu olduğu söylenebilir (Sezer, 2005). İlk çevrildiği yıllardan bugüne onlarca çeviriyle ve farklı basımla Türk çocuk edebiyatında önemli bir yer edinen Andersen masalları, günümüzde de telif hakkının olmaması ve klasik bir eser olarak görülmesi gibi nedenlerden ötürü hala en çok okunan eserler arasında yer alır.

Araştırmanın Önemi

Andersen masalları, dünyada olduğu gibi Türkiye'deki çeviri çocuk edebiyatında da masal denilince akla gelen ilk kitaplardandır. İçerdiği olağanüstü olaylar ve kahramanların yanı sıra konuları ele alış biçimi de diğer sanat masallarında olduğu gibi yazara özgüdür. Geçmişten günümüze değin hem okul öncesinde hem de okul çağında sıklıkla okunan bu sanat masallarındaki iletilerin çocuğa uygunluğunun bilimsel açıdan ele alınması önemlidir. Bu araştırmanın sonuçları ve önerileriyle hem anne-baba ve eğitimcilere hem de alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye'de çok okunan çeviri çocuk edebiyatı yapıtlarından biri olan Andersen masallarında yer alan iletilerin çocuklara uygunluğu açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda belirlenen iletilerin çocuğa uygunluğunu Türkçe öğretmenleri değerlendirmiştir.

Yöntem

Andersen masallarındaki iletilerin çocuğa uygunluğunun irdelendiği bu nitel araştırma, durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışmalarının amacı, bir ya da birkaç durum hakkında derinlemesine bilgi sağlamak ve anlayış geliştirmektir (Gliner, Morgan ve Leech, 2015). Bu çalışmada da Andersen masallarının okurlarına hangi iletileri sunduğunu, bu iletilerin çocuklara uygun olup olmadığını öğretmen görüşlerine dayanarak belirlemek için durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Nitel araştırmalarda veriler gözlem, görüşme ve belgeler yoluyla toplanır (Berg ve Lune, 2015; Merriam, 2013). Araştırmanın verileri, İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılan "Andersen Masalları" adlı kitaptan doküman analizi yoluyla elde edilmiştir. Doküman analizi, anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir anlayış oturtmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirir (Corbin ve Strauss, 2008). Doküman analizi için İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlanan eserin seçilmesinin nedeni, yayınevinin "orijinal dilinden, kısaltılmamış çeviri" yaptığını kitapta belirtmesidir. Andersen'e ait daha çok masalı irdeleyerek geniş kapsamlı bir değerlendirme yapabilmek adına tek bir yayınevinden çıkan 50 masal incelenmiştir. Araştırmada incelenen masallardaki

iletilerin belirlenebilmesi için içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. Metin, kitap, vb. araçların özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan içerik çözümlemesinin temel amacı, sözel olan ve olmayan verileri nicel biçime dönüştürmektir (Karasar, 2002). İncelenen masallardan 64'ü çıkarılmıştır. Araştırmacı tarafından olumsuz olduğu belirlenen 5 ileti, Bursa İli Osmangazi İlçesi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. İlçedeki bütün Türkçe öğretmenlerine gönderilen görüş formunu 134 Türkçe öğretmeni doldurarak dönüt vermiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüş formunda her iletinin karşısında "Uygundur", "Uygun Değildir" ve "Fikrim Yok" seçenekleri yer almaktadır. Türkçe öğretmenleri iletilere dair görüşlerini bu seçeneklerden birini işaretleyerek belirtmişlerdir. Türkçe öğretmenlerinden toplanan görüş formlarından elde edilen veriler SPSS 15.0 programı kullanılarak çözümlenmiş, iletilerin her birinin yüzdeleri ve frekans sıklıkları alınmış, çıkan sonuçlara göre de çocuğa uygun olup olmadıkları belirlenmiştir.

Bulgular

Hans Christian Andersen'in bu araştırma kapsamında incelenen basımında 50 masal vardır. İncelenen masallardan ulaşılan iletiler ve olumsuz iletilere ilişkin öğretmen görüşleri alt başlıklarda ele alınmıştır.

Andersen Masallarının İletileri

Bu çalışmada incelenen 50 Andersen masalından 64 ileti çıkarılmıştır. Masalların adları ve içerdikleri iletiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Andersen Masallarının İletileri

Masalın adı	İletiler
Çirkin Ördek Palazı	Tüm varlıkların yaradılışında bir güzellik vardır ve bu güzellik bir gün ortaya çıkar. Bu güzelliği sadece dışta ararsak içteki güzelliği göremeyiz.
Prenses ile Bezelye Tanesi	Soylular rahatına düşkündür, önemsiz şeyleri kendilerine dert ederler.
İmparatorun Yeni Giysileri	İnsanlar, sonuçları ne olursa olsun aklını kullanmalı ve doğruyu söylemelidir.
Papatya	Her canlı ilgi ve sevgiye ihtiyaç duyar.
Dayanıklı Kurşun Asker	Gerçek sevgi tüm zorluklara rağmen sürüp gider. Yaşam, zorluklarla doludur.
Uçan Bavul	Yalan söyleyerek elde edilen başarılar mutluluk getirmez.
Melek	Çocukların mutlu olması için onları hayata bağlayacak ufak bir sebep yeterlidir.
Devedikeninin Yaşantıları	Fazla hayalperest olan kişiler gerçekleri göremez ve sonunda hayal kırıklığına uğurlarlar.
Sevgililer	Dış görünüşe önem verip âşık olanlar için aşk, güzelliğin sona ermesiyle biter.
Çoban Kız ile Baca Temizleyicisi	Bütün engelleri aşmaya yeten sevgi gerçek sevgidir.
Mumlar	Mutlu olmak için zengin olmaya gerek yoktur. Önemli olan elindekilerle mutlu olabilmektir.
Peiter, Peter, Peer	Çocuğun kişiliğinin oluşumunda ailenin büyük bir etkisi vardır. Kardeş bile olsa her insan birbirinden farklıdır.
Su Damlası	Büyük şehirde insanlar sürekli bir karmaşa içindedir. Herkes birbirini alaşağı etmeye çalışır.
Çakmak	Hayat bazen insanlara emek vermeden başarı kazanma şansı sunar. Büyü yapmak kazanmanın en kolay yoludur.

Bir Fark Var	Görmesini bildikten sonra her şeyde bir güzellik bulunabilir.
Para Domuzu	Ne kadar çok parası olursa olsun bir gün herkes ölecektir. Sürekli olumsuz düşünenler hayatı kendilerine zindan eder.
Sıçrayıcılar	Akıl her şeyden üstündür.
Güneş Işığının Öyküleri	Bazı insanlar diğerlerinden daha talihlidir. Arkadaşlar birbirlerinin düşüncelerine önem vermelidir.
Gül Perisi	Kötülük yapan bir gün mutlaka cezasını çeker.
İnsan Ne Gibi Bir Buluş Yapabilir	Yetenek doğuştan gelen bir özelliktir. Yeteneğini keşfetmek isteyenler çevresine doğru gözle bakabilmelidir. İnsanlar, kendilerinde bulunmayan ya da kendilerinin yapamadığı şeyleri eleştirirler.
Salyangoz ile Gül Ağacı	Bazı insanlar dünyaya varlıklarıyla hizmet ederken bazıları hiçbir katkıda bulunmadan bu dünyadan çekip gider.
Gömlek Yakalığı	İnsanlar doğru olmayan şeyler anlatıp kendileriyle övünmemelidirler; yoksa yalanları ortaya çıkar ve küçük duruma düşerler.
Kelebek	Burnu büyüklük yapan insanlar sonunda yalnız başlarına kalırlar.
Yel Değirmeni	Kendini ne kadar üstün görürse görsün her varlık ölüme ve unutulmaya mahkûmdur.
Sakar Hans	Kimseyi küçük görmemek gerekir. Kimin ne kadar başarılı olacağı belli olmaz.
Çocukça Sözler	Ailenin taşıdığı isim veya sahip olduğu zenginlikler çocuklarının geleceğini belirlemez. Önemli olan çocukların büyürken neler başardığıdır.
Kardan Adam	Ne oldum dememeli, ne olacağım demelidir. Her insan kendi dengi birini sevmelidir.
Kim En Mutluymuş Acaba?	Herkes sahip olduklarıyla övünür; fakat elindekilerle kimin daha mutlu olduğunu kimse bilemez.
Domuz Çobanı	Elindeki güzelliklerin değerini bilmeyenler onları kaybedince pişman olurlar. Maddi şeylerdense manevi değeri yüksek şeylere kıymet verilmelidir.
Paçavralar	Sadece kendilerindeki güzelliği değil, başkalarındaki güzelliği de görebilen insanlar mutluluğa ererler. Herkes kendi milletini üstün görür. Oysa tüm insanlar eşittir.
Çaydanlık	Yalnızca dış görünüşüne değer veren insanların güzelliğini kaybedince kendileriyle övünecek bir yönleri kalmaz.
Bülbül	Her şeyin doğal olanı güzel ve değerlidir. İnsanlar kendi çıkarları için başkalarının özgürlüklerini ellerinden almamalıdır.
Bakkalın Evindeki Noel Perisi	Bazen insanlar ne kadar isteseler de ruhlarına dokunan güzellikleri değil, karınlarını doyuranları tercih ederler.
Hızlı Koşucular	Herkes adaleti kendine göre yorumlarsa, adalet hiçbir zaman sağlanamaz.
Küçük İda'nın Çiçekleri	Çocukların hayal güçleri çok kuvvetlidir. Hayat herkes için aynı kolaylıkta değildir.
Kibritçi Kız	Bazen insanlar keyif içinde yaşamlarını sürdürürken, hayatları yokluk ve zorluk içinde olan insanları fark etmezler.
Örgü İğnesi	Sürekli kendisiyle övünen insanlar bir gün acnacak duruma düşebilirler.
Karabuğday	Gururunu yenemeyen insanların kaybedecekleri çok şeyi vardır.
İnanın ki Yalanım Yok	Dedikodu yapan insanlar gerçekleri çarpıtır, bire bin katarak anlatır.

Küçük Claus ile Büyük Claus	Dünyada ahmak insanlar olduğu sürece kurnaz insanlar kazanacaktır. Daha fazla para kazanmak uğruna elindekilerin kıymetini bilmeyen ve onları gözden çıkarırlar, bir gün her şeylerini kaybederler.
Mutlu Aile	Kurnazlık yapmayı bilen insanlar her durumdan karlı çıkabilirler. Bazı dar görüşlü insanlar tüm dünyayı kendi yaşadıkları çevreden ibaret zannederler.
Haftanın Günleri	Yararlı olmak istenirse her gün ayrı bir önem ve anlam kazanabilir.
Vanö ile Glanö	Aklı ve teknolojiyi kullanan insanlar aşılması imkânsız görülen birçok zorluğu aşmayı başarabilir.
Homeros'un Gömütünden Bir Gül	Kendini ne kadar üstün görürse görsün her canlı bir gün ölümü tadacaktır.
Çiftlik Horozu ile Rüzgâr Horozu	Tembelliktense önemsiz bir işe sahip olmak daha iyidir.
Tüy Kalem ve Mürekkep Kalem	Bütün güzelliklerin kaynağı Tanrı'dır; insanlar ise onun birer aracıdır. Bu yüzden insanlar yaptıkları güzel şeylerin kendilerinden olduğunu sanıp böbürlenmemelidir.
Pire ile Profesör	İnsan bir şeyi çok isterse aklını kullanarak ve azimli olarak istediğine kavuşabilir. Bir varlığı özgürlüğünü elinden alarak zorla kendinize bağlayamazsınız, eninde sonunda elinizden kaçır.
Şans Bir İğnenin İçinde Olabilir	Şansın insanın yüzüne ne zaman güleceği belli olmaz.
Bezelye Kabuğunun İçindeki Beş Bezelye Tanesi	İçinde bulunduğumuz şartları biz belirleyemeyiz ama bu şartlarda mutlu olmak bizim elimizdedir.
Gölge	Bilgisiz ama kurnaz insanlar bilgili insanları kullanarak herkesi aldatıp yükselmeyi başarırlar.

37 masalda tek bir ileti öne çıkarken 13 masalda birden fazla iletinin metnin bütününe yansıttığı belirlenmiş, toplamda 64 ileti çıkarılmıştır. Masallardan çıkarılan iletilere örnek olması için 4 masalın özeti ve çıkarılan iletileri aşağıda verilmiştir:

Mumlar

Masalda, bal mumundan ve ispermeçet denilen bir maddeden yapılan iki ayrı mumun yaşadıkları anlatılır. İspemeçet mumu, sürekli bal mumuna özenir. Çünkü onun daha kaliteli bir maddeden yapıldığını düşünür. Bir akşam, bu iki mumun bulunduğu konakta yaşayan ev sahibi ispermeçet mumunu mutfakta bekleyen küçük bir çocuğa verip çocuğu elindeki sepetle evine yollar. İspemeçet mumu fakir bir aileye verildiği için üzülür. Ayrıca o akşam konakta bir eğlence düzenleneceği için akli orada kalır. Eğlencede giyeceği elbiseden dolayı çok mutlu olan konağın küçük kızının yüzünde kocaman bir gülümsemeyi görmüştür ispermeçet mumu. Bir daha hiçbir çocuğun yüzünde böyle bir gülümseme göremeyeceğini düşünür. Fakir ailenin yaşadığı eve varınca, evdeki küçük kızın yüzünde ispermeçet mumundan ve sofradaki patatesten dolayı konaktaki kızın gülümsemesinden daha da güzel bir gülümseyiş oluştuğunu fark eder. Masaldan, "Mutlu olmak için zengin olmaya gerek yoktur. Önemli olan elindekilerle mutlu olabilmektir." iletisi çıkarılmıştır.

Çakmak

Masalda, katıldığı savaştan geri dönen bir askerın yaşadıkları anlatılmaktadır. Asker yolda bir cadı ile karşılaşır. Cadı ona bir çakmağı getirmesi karşılığında büyük para kazandırabileceğini söyler. Asker bu teklifi kabul eder. Cadının gösterdiği ağaç kavuğundan aşağı iner ve üç oda görür. İlk odada gözleri fincan tabağı büyüklüğünde bir köpek ve sandık vardır. Asker, cadının verdiği damalı önlüğü yere serer ve köpeği üzerine oturtur. Sandıktaki bakır

paralardan alabildiği kadarını alıp ikinci odaya geçer. Orada gözleri değirmen taşı büyüklüğünde bir köpek vardır. O köpeğe de aynı şeyi yapıp sandıktaki gümüş paraları alır, bakırları boşaltır. Üçüncü odaya geçtiğinde gözleri kule büyüklüğünde bir köpek ile karşılaşır. Oradan da altın paraları alıp dışarı çıkar. Cadı çakmağı sorar. Asker, çakmağı neden istediğini öğrenmeye çalışır. Cadı bunun cevabını vermez. Asker, cadıyı öldürür ve çakmağı alıp yoluna devam eder. Asker bir otele yerleşir. Parası bitinceye kadar sefa sürer. Parasının suyunu çektiği bir akşam bir mum yakmak için çakmağı çakar ve çakmaktan ilk odada gördüğü köpek çıkar. Köpek, askerden bir dilek dilemesini ister. Asker, para diler. Bundan sonra hangi köpeği getirmek isterse çakmağı o sayıda çakar. Asker, anne ve babasının dışarı çıkmasına izin vermediği bir prenses olduğunu duyar. İlk köpekten prensesi getirmesini ister ve asker uyuyarak gelen prensesi öper. Kız uyandığında her şeyi anne ve babasına anlatır. Ertesi gün asker kızı yine çağırır. Bu sefer prensesin nedimesi köpeği takip eder. Köpeğin içeri girdiği kapıya bir çarpı koyar. Köpek bunu fark edince bütün kapılara çarpı işareti koyar. Böylece askeri bulamazlar. Ertesi akşam, kraliçe prensesin üstüne içinde buğday bulunan bir torba diker. Torbadan dökülen buğdaylarla askeri yakalattırır. Asker, zindana atılır ve ertesi sabah asılacağı söylenir. Sabah olunca asker, yoldan geçen bir çocuğa para teklif edip çakmağı getirir. Asılacağı sırada son bir dileği olduğunu söyleyen asker, bir sigara içmek ister ve çakmağı art arda üç kez çakar. Köpeklerin üçü birden ortaya çıkar. Asker, köpeklerden asılmasına engel olmalarını ister. Köpekler, askeri asacak kişileri havaya fırlatıp öldürür, kraliçe ve kralı da tahtından indirirler. Bunu gören halk, askeri kral, kızı da kraliçe yapar. Sekiz gün sekiz gece düğünleri olur. Masalın iletisi, “Hayat bazen insanlara emek vermeden başarı kazanma şansı sunar.” ifadesi olarak belirlenebilir. Asker, hiçbir çaba sarf etmeden büyük bir kazanç sağlamıştır. “Büyü yapmak kazanmanın en kolay yoludur.” iletisi de masaldan çıkarılan diğer iletidir.

Gül Perisi

Masalda, bir bahçede pek çok çiçeği olan bir gül ağacında bir küçük peri yaşar. Bu peri bir gün akşam oluncaya kadar dışarıda gezer ve içinde uyuduğu gül tomurcuğu kapandığı için sığınacak bir yer bulamaz. Aklına, bahçenin diğer tarafındaki hanımcıları gelir ve o tarafa gider. Çardağın altında iki sevgilinin oturduğunu görür. Erkek, kıza onu çok sevdiğini; ancak ağabeyi yüzünden ayrılmaları gerektiğini söyler. Kızın kötü kalpli ağabeyi oğlanı uzak bir memlekete göndereceğini söylemiştir. Kız, uzaklara giden sevgilisine bir gül tomurcuğu verir ve onu öper. Küçük peri tomurcuğun içine girer ve oğlanla birlikte ormanda yol almaya başlarlar. Bir süre sonra kızın ağabeyi oğlanı bıçaklayıp öldürür ve başını keser. Cesedini hanımcıların bulunduğu bahçeye götürüp gömer. Peri, her şeyi görür ve uyumakta olan kızın odasına gidip kulağına olanları fısıldar. Kız, ertesi akşam ağabey evde yokken bahçeye gidip cesedi olduğu yerden çıkarır. Sevgilisinin başını alır ve odasındaki yasemin saksısının içine koyar. Kız, üzüntüden günden güne zayıflar ve bir gün saksının yanı başında ölür. Ağabeyi kızdan son hatıra olarak yasemin saksısını görür ve onu odasına götürür. Peri, kötü kalpli ağabeyin cezalandırılmasını ister ve gidip bal arılarından yardım diler. Bal arıları, peri ile birlikte ağabeyin odasına geldiklerinde yasemin çiçeği tarafından kötü kalpli ağabeyin öldürüldüğünü fark ederler. Ağabeyin öldüğünü duyup yanına gelenlerden biri, yasemin saksısını yere düşürür ve içinden gencin kesik kafası çıkar. Yatakta yatanın bir katil olduğunu herkes anlar. Masalın iletisi, “Kötülük yapan bir gün mutlaka cezasını çeker” olarak belirtilebilir.

Küçük Claus ile Büyük Claus

Masalda, bir köyde adları Claus olan iki arkadaş vardır. Köylüler dört atı olana Büyük Claus, bir atı olana Küçük Claus adını verirler. Haftanın bir günü büyük Claus dört atını Küçük Claus’a verir ve onun kendi tarlasını sürmesine izin verir. Buna karşılık Küçük Claus haftanın her günü atını götürüp Büyük Claus’un tarlasında sürer. Bir pazar günü köylüler kiliseye giderken atları süren Küçük Claus’u görür. Küçük Claus gösteriş olsun diye “deh benim atlarım” der. Bunu duyan Büyük Claus kızar ve atların dördünün kendisinin olduğunu söyler. Küçük Claus davranışını biraz sonra tekrar eder. Bu sefer Büyük Claus bunu tekrar ederse onun atını öldüreceğini söyler. Küçük Claus verdiği sözü unutup aynı şeyi tekrar edince Büyük Claus, atın başına bir kazma indirir ve onu öldürür. Küçük Claus ağlar, sonra satmak

için atının derisini yüzer ve kente gitmek üzere yola çıkar. Masalın bundan sonraki kısmında Küçük Claus insanlara yalanlar söyleyerek, onları kandırarak türlü yollarla yüklü paralar elde eder. Küçük Claus zengin olarak kendi evine döner ve bunu Büyük Claus'un öğrenmesini ister; ancak başından geçenleri tam olarak anlatmak istemez. Büyük Claus, Küçük Claus'un deriden bu kadar çok para kazandığını sanır ve kendi atlarını da öldürüp derilerini yüzer. Ancak beklediği parayı kazanamaz, en sonunda dayak yer ve bir de alay konusu olur. Büyük Claus çok sinirlenip Küçük Claus'u öldürmeye çalışır ama onun yerine Küçük Claus'un o gece ölen büyükannesinin cesedine zarar verir. Küçük Claus, büyükannesini bir at arabasına bindirip yola çıkar. Bir handa durur ve hancıya oyun oynayarak onu büyükannesini öldürmekle suçlar. Hancı, olayı kimseye anlatmaması için Claus'a bir kile altın verir. Hancı bir kile altını verdikten sonra büyükanneyi gömer. Eve dönen Küçük Claus, Büyük Claus'a yine oyun oynar. Küçük Claus'u öldürdüğünü zanneden Büyük Claus, hemen onun evine gider. Odadaki paraları gören Büyük Claus çok şaşırır ve paraları nereden bulduğunu Küçük Claus'a sorar. Küçük Claus, öldürdüğü kişinin büyükannesi olduğunu, götürüp cesedi sattığını söyler. Büyük Claus da gidip kendi büyükannesini öldürür ve cesedini bir eczacıya satmaya çalışır. Cesedi gören eczacı yaygarayı basınca Büyük Claus kaçır. Küçük Claus'u çuvala koyup nehre atmaya götürür. Yolda yorulunca bir kiliseye girip ilahi dinler. Dışarıda inleyen Küçük Claus'u bir çoban duyar. Küçük Claus, genç yaşta ölmek istemediğini haykırır, çoban ise ölmek ister. Küçük Claus'un yerine çuvala çoban girer ve hayvanlarını ona emanet eder. Büyük Claus, içinde çobanın olduğu çuvalı köprüden aşağı atar. Geri dönerken yolda sürüsüyle gezen Küçük Claus'u görür. Küçük Claus suya düştükten sonra bir denizkızının kendisini bulduğunu ve bir su altı ineği sürüsü verdiğini söyler. Anlatılanlara inanan Büyük Claus, köprüye gider ve çuvala girip Küçük Claus'un kendini aşağı atmasını bekler. Küçük Claus, Büyük Claus'u aşağı atar ve sürüsünü alıp gider.

Masalın iletisi, "Dünyada ahmak insanlar olduğu sürece kurnaz insanlar kazanacaktır" ve "Kurnazlık yapmayı bilen insanlar her durumdan karlı çıkabilirler." şeklinde ifade edilebilir. Ayrıca, "Daha fazla para kazanmak uğruna elindekilerin kıymetini bilmeyen ve onları gözden çıkaranlar, bir gün her şeylerini kaybederler" ifadesi de masaldan çıkarılan ikinci bir iletidir.

İletilere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Çocuk okur için olumsuz olabileceği düşünülen 5 iletisi Türkçe öğretmenlerinin görüşüne sunulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Türkçe öğretmenlerinin görüşleri

İleti	Uygun (f)/(%)	Uygun Değildir (f)/(%)	Fikrim Yok (f)/(%)
Ne oldum dememeli, ne olacağım demelidir.	f=121 % 91	f=7 %5,3	f=5 %3,8
Her insan kendi dengi birini sevmelidir.	f=41 %30,6	f=80 % 59,7	f=13 % 9,7
İnsanlar, kendilerinde bulunmayı ya da kendilerinin yapamadığı şeyleri eleştirirler.	f=80 % 60,6	f=44 % 33,3	f=8 %6,1
Büyü yapmak kazanmanın en kolay yoludur.	f=6 %4,5	f=124 %92,5	f=4 %3

Kurnazlık yapmayı bilen insanlar her durumdan karlı çıkabilirler.	f=14 % 10,4	f=115 % 85,8	f=5 % 3,7

Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre, “Her insan kendi dengi birini sevmelidir.”, “Büyü yapmak kazanmanın en kolay yoludur.” ve “Kurnazlık yapmayı bilen insanlar her durumdan karlı çıkabilirler.” iletileri çocuk okur için uygun değildir. “Ne oldum dememeli, ne olacağım demelidir.” ve “İnsanlar, kendilerinde bulunmayan ya da kendilerinin yapamadığı şeyleri eleştirirler.” iletileri ise çocuk okur için uygun bulunmuştur.

Sonuç ve Tartışma

Masallar, çocukların hayal güçlerini geliştirmesi, yaşam gerçeklerini sembolik olaylarla ve kişilerle çocuğa anlatması, toplumsal değerleri karşıtıklarla ele alarak çocuğa aktarması, çocukların dünyalarına benzer bir dünya içermesi, Türkçenin anlatım olanaklarını sergilemesi açısından çocukların küçük yaşlardan itibaren karşılaşması istenilen edebi türlerin başında gelir. Sever (2008)'e göre çocukların dilimizin anlatım zenginliğini ve inceliğini tanımaları, düş ve düşünce evrenlerini genişletmeleri ve yaratıcılıklarını devindirmeleri için iyi seçilmiş masallara gereksinim vardır. Bu açıdan bakıldığında çocuklara okunacak ya da onların okuyacakları masalların denetlenmesi, bilimsel araştırmalara konu edilmesi, hangilerinin çocuğa uygun olduklarının belirlenmesi hem aileler ve öğretmenler hem de araştırmacılar açısından önem taşımaktadır.

Bu araştırmada incelenen Andersen masalları, erişiminin kolay olması, telif haklarının olmamasından dolayı birçok basımının bulunması, uygun fiyatlara satın alınabilmesi ve yetişkinler tarafından klasik eserler arasında sayılması gibi nedenlerden ötürü senelerdir Türkiye’de en çok satılan çeviri çocuk edebiyatı yapıtlarından biri olmuştur. Hatta 2005/70 numaralı genelgeyle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir dönem çocuklar için hazırlanan 100 Temel Eser listesinde yer almıştır. Her ne kadar temel ya da klasik eser olarak görülse de bütün çocuk edebiyatı yapıtları çocuğa uygunluğu açısından ele alınmalıdır. Şirin (2007)'in de belirttiği gibi çocuklara her çağda anlatacağı hikâyesi olan kitapları, dünya çocukları okumayı sürdürecektir. Çünkü çocuk klasiklerinin yerine getirdiği görevi üstlenmiş yeni bir edebiyat dünyada henüz çocuk klasikleri kadar yaygınlaşmamıştır. Fakat bu kitapları birer kutsal kitap olarak görüp, çocuklara bu kitapları gözü kapalı önermek ne kadar doğrudur? Neydim (2006) de klasiklerin kutsal metinler olmadığını ve tartışılmasının, eleştirilmesinin hatta reddedilmesinin sakıncalı olmadığını ifade eder. Sakıncalı olan kitabı da yazarı da kutsal saymaktır. Aslolan okura okuduğu metni sorgulama ve reddetme hakkı vermek, yani eleştirel okumadır.

Andersen masallarına iletiler açısından bakıldığında Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre 50 masalda 3 iletinin çocuklar için uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu iletilerden biri kurnazlığı yüceltmekte, biri büyüünün kazanç sağlayan olumlu etkilerini okura örneklemekte, diğeri ise insanların yaşamda eşit konumlarda olmadığını, sevginin bile konumlara göre olması gerektiğini vurgulamaktadır. Oysa çocuk edebiyatı yapıtlarının çalışkan olma, emeğe saygı gösterme, adalet, eşitlik gibi toplumsal değerleri çocuklara sezdirmesi beklenir. Aslan (2019)'a göre çocuk edebiyatında kin, nefret, düşmanlık, intikam alma gibi olumsuz duygulara ya da bu tür duyguların doğru olduğuna ilişkin iletilere yer verilmemelidir. Duyguları oluşturduğu kurmaca evrenle en iyi anlatan ve betimleyen kişi sanatçıdır. Sanatçı, çocuklara nefret, öfke, kin, intikam gibi olumsuz ve yıpratıcı duygularla nasıl baş etmeleri gerektiğine ilişkin ipuçları sunar. Bunun için de sanatçıya özgü duyarlılığı, bilgeliği, çok seçenekli düşünebilmeyi, yaşamı ve insanı sevmeyi, insanlık onuruna saygı duymayı sezdirebilecek iletilerin çocuğun anlam evrenine uygun şekilde sunulması gerekir (Sever, 2008: 30). Bu açıdan bakıldığında Andersen masallarındaki iletilerin büyük çoğunluğu çocuk okur için uygun görülmektedir. Ancak her ne kadar iletilerin niteliği önemli olsa da bu araştırma bize iletiler kadar iletilere ulaştıran kurgunun da önemli olduğunu göstermiştir. Çünkü Andersen masallarında çocuğa uygun iletilerin çocuğa uygun olmayan biçemlerle sunulduğu belirlenmiştir. Korku, şiddet, boş inanç gibi unsurların masalların bazılarında ön planda olduğu, hatta çatışmanın ya da düşümün

çözümünde başat rol oynadığı görülmüştür. İncelediğimiz eserde korku ve şiddet unsurlarının yer aldığı 10 masal şunlardır: Su Damlası, Dayanıklı Kurşun Asker, Papatya, Çirkin Ördek Palazı, Çakmak, Gül Perisi, Bülbül, Kibritçi Kız, Küçük Claus ile Büyük Claus, Gölge. Nitekim Türk ve dünya edebiyatından masalların korku ve şiddet öğeleri açısından incelendiği araştırmada da (Güzelküçük ve Türkyılmaz, 2020) metinlerde korku unsurunun en fazla olduğu masalın, Andersen Masalları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Türk masallarındaki korku unsurları ile Andersen masallarındaki korku unsurları kıyaslandığında, Andersen masallarındaki korku unsurlarının daha ayrıntılı şekilde tasvir edildiği aktarılmıştır.

Andersen'in pek çok masalında mutlu sonun olmadığı, zorluklarla mücadele eden karakterlerin sonunda hak ettikleri başarıya ya da mutluluğa erişemediği görülür. Olumsuz sonlara sahip olan 19 masal şunlardır: Papatya, Kurşun Asker, Uçan Bavul, Melek, Sevgililer, Devedikeninin Yaşantıları, Para Domuzu, Gül Perisi, Gömlek Yakalığı, Kelebek, Yel Değirmeni, Kardan Adam, Domuz Çobanı, Çaydanlık, Kibritçi Kız, Karabuğday, Homeros'un Gömütünden Bir Gül, Çiftlik Horozu İle Rüzgâr Horozu, Gölge. 50 masalın neredeyse yarısında kahramanlar olumsuzluklarla karşılaşarak istedikleri sona erişemezler. Sezer (2005) de yaptığı araştırmada Andersen masallarının acı sonlarla bittiğini bulgulamıştır. Elbette gerçek yaşamda insanlar olumsuzluklarla karşılaşabilir, istediklerine erişemeyebilir. Ancak masalların mutlu sonla bitmesinin çocukların iyi olana, adil olana yönelmede istekli olmasını sağlayabileceği unutulmamalıdır.

Andersen'in kendini beğenen ve çevresindekileri sürekli eleştiren karakterlerinin gerçekçi bir değişim yaşamadığı, bunun yerine ölecek ya da daha kötü bir duruma düşerek yaşamlarına devam ettikleri görülür (Ör. Çiftlik Horozu ile Rüzgâr Horozu, Karabuğday, Çaydanlık). Bazı masalarda ise bu karakterler onlara söylenenlerden ya da yaşadıklarından ders almadan oldukları gibi kalırlar (Ör. Tüy Kalem ve Mürekkep Kalem, Haftanın Günleri, Örgü İğnesi). Oysa çocuk kitaplarındaki kişilerin çocuklara rol model olması beklenir. Çünkü Sosyal Öğrenme Kuramına göre bireyler, yeni davranışlarını sosyal çevresi ile etkileşime girerek taklit, gözlem ve model alma yöntemlerini kullanarak kazanır (Bandura, 1977). Kurguda yer alan her kahraman, her türlü toplumsal ilişki, her türlü davranış biçimi; örtük-açık, her şekilde sunulan toplumsal ve ahlaki değer, çocuğun etkilenimleri dâhilindedir (Cüceloğlu, 2001, s.107). Bu nedenle çocuk kitaplarındaki kişilerin davranışları, çatışmaları çözme biçimleri, bireysel ve toplumsal ilişkilerinde takındıkları tutumlar çocuğa örnek olabilecek olumlu özellikler taşımalıdır.

Çağdaş yazarlara üstlendikleri sorumlulukları anlatmak, onları çocuğa göre yazmaya yönlendirmek olanaklı olabilir ancak yüzyıllar öncesinde yazılan Andersen masallarının içinde barındırdığı olumsuzluklar konusunda neler yapılabileceği üzerinde düşünmek gerekir. Neydim (2006) çocuk edebiyatı söz konusu olduğunda çeviriye müdahale edilebileceğini belirtir. Çünkü her toplum kendi çocuğunu korumakla yükümlüdür. Ancak asıl sorun bunun nasıl yapılacağıdır. Eğer çocuğu koruma amacından uzaklaşıp var olan metin belirli amaçlara hizmet etmek için kullanılırsa burada etik bir sorun ortaya çıkar. Telif hakkı olmayan bu tür eserlerin birçok yayınevi tarafından basılması demek aslında bir o kadar da çeviri yapılması demektir. İçerik açısından ciddi bir denetim mekanizmasının olmadığı bu tür kitaplarda çevirenlerin kendi görüşleri doğrultusunda kurguda ya da iletilerde farklılıklar yaratması olanaklıdır. Sezer (2005)'in araştırmasında Andersen'in masal çevirilerinde yazarın biçiminin nasıl aktarıldığı ve erek kitlenin çocuklar olmasına bağlı olarak çevirmenlerin kendilerine tanıdıkları özgürlükler incelenmiştir. Buna göre; Andersen masallarının yazınsallığının Türkçe çevirilerde korunduğu; erek kitlenin çocuklar olmasına bağlı olarak bazı çevirmenlerin, çevirilerinde özgün eserin estetik niteliğinden çok, erek kitleyi göz önünde bulundurarak değişikliğe gittiği, bazılarının ise genel olarak çevirilerinde çocuk dizgesi normlarından çok, özgün eserin estetik niteliğini göz önüne aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Hedef kitle çocuklarsa, yayınevlerinin ve çevirmenlerin onların gelişim özelliklerini, ilgilerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaları beklenir. İncelediğimiz basım yazarın kendi dili olan Danca'dan yapılan ilk çeviri olma özelliğini taşıırken aynı zamanda kısaltılmamış çeviri olarak nitelendirilmiştir (Çev. Alpar, 2009). Çevirmenin metne ne kadar müdahale ettiğine ilişkin net bir bilgi yoktur. Ancak masalların içeriğine bakıldığında çocuğa görelilik gözetilerek bir düzenlemeye gidilmediği anlaşılmaktadır.

Sezer (2012, s.760)'in masallardaki olumsuzluklarla ilgili farklı bir bakış açısı sergilediği görülmüştür. Buna göre aslında tüm bu kötü örnekler de çocuğun zihinsel gelişimini ve ileride karşılaşacağı sorunlarda ruhsal bariyerini yükseltmek için çok amaçlı kullanılacak fırsatlardır. Çocuğun eleştirel bakışını geliştirmek amacıyla bu tür klasik masallar sohbet zemini olarak kullandığında, ruhsal darbeler zemini olma işlevini bırakıp bir olanağa dönüşecektir. Bu amaçla başlanan sohbetler didaktik, tepeden bakan bir tavırla yola çıkmadan; zorlayıcı olmadan; zirveye çıkmış birinin söylemini değil de birlikte düşünen, birlikte keşfeden kişilerin dilini tercih ederek; eleştirel bakışı geliştirmeye elverişli, mantık dışı durumları açığa çıkaracak sorular sorarak yapılabilir. Bu sohbette yetişkinin tutumu ve doğru sorular sorarak amaca ulaştıracak eleştirel yanıtlar sunması önemlidir. Bu da yetişkinin çok donanımlı olmasını gerektirmektedir.

Masal çevirileri yoluyla çocuklar diğer ülkelerin çocuklarının okudukları masalları okuma zevkine ulaşırlar. Ülkemizde çocuk yazını çevirisi bağlamında masallar sıklıkla çevrilen ürünlerdir (Sezer, 2005). Ancak bu masalların iletiler, konu, kurgu, karakterler, dil ve anlatım, tasarım gibi pek çok yönden incelenerek çocuklara ulaşması gerekmektedir. Masalların çocuğa görelilik kapsamında bilimsel araştırmalar yoluyla incelenmesi, çocuk okurlara kitap seçenler için yol gösterici olması bakımından önemlidir. Bu bağlamda Andersen masalları gibi Türk çocuk edebiyatına çeviri yoluyla katılmış pek çok yapıtın çocuğa görelilik ilkeleri bakımından incelenmesi önerilir.

Kaynakça

- Adalı, O. (2003). *Anlamak ve anlatmak*. Pan Yayıncılık.
- Akyıldız Ercan, C. (2020). Örnek masal çözümlemesi ile halk ve sanatsal masal arasındaki farklılıklar. *Doğu Esintileri*, (12), 175-191. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dogu/issue/52705/695180>
- Alpar, M. (Çev.) (2009). *Andersen masalları*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2016). Estetik değer oluşturmada masalların rolü: Türk masalları örneği. *EÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), s. 1017-1035.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi*. Pegem Akademi.
- Asutay, H. (2013). Çocuk yazınının fantastik dünyası: Masallar. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8 / 13 Fall 2013, p. 265-278.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Berg, B. L., & Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (H. Aydın, Trans.). Eğitim Yayınevi (Original work published 2012).
- Boratav, P. N. (2013). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. Bilgesu Yayıncılık.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Sage.
- Cüceloğlu, D. (2001). *İçimizdeki çocuk*. Remzi Kitabevi.
- Demiray, K. (1977). *Açıklamalı çocuk edebiyatı antolojisi*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Dilidüzgün, S. (2007). *Çağdaş çocuk yazını-Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. MORPA.
- Dilidüzgün, S.(2008). Çocuk edebiyatında masallar. Z. Güneş (Ed.). *Okulöncesinde çocuk edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.73-103.
- Dilidüzgün, S.(2009). *Masallar ve Masalsı Türler*. Z. Güneş (Ed.). *İlköğretimde Çocuk Edebiyatı*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.93-124.
- Gliner, J. A., Morgan, G.A., & Leech, N. (2015). *Uygulamada Araştırma Yöntemleri* (Turan, S. Trans.). Nobel Yayınevi. (Original work published 2009).
- Gökşen, E. N. (1985). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. Remzi Kitabevi.

- Günay, Umay (1992). Masal. *Türk Dünyası el kitabı-edebiyat* içinde. Türk kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 121, I, (A-23), s.321-331.
- Güzelküçük, Ş. ve Türkyılmaz, M. (2020). Masal kitaplarında yer alan korku ve şiddet öğeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), s. 859-878.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2009). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Cumhuriyet Kitapları
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Kavcar (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Engin Yayınları.
- Lewis, N. (1994). Introduction. *Hans Andersen's fairy tales*. Penguin Books.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma* (Turan, S., Trans.). Nobel Yayınevi. (Original work published 2009).
- Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi Kitabevi.
- Neydim, N. (2003). *Çeviri çocuk edebiyatı*. Bu Yayınevi.
- Neydim, N. (2006). Masumiyetini Tamamen Kaybeden Seçki: 100 Temel Eser. *Radikal*, 30 Ağustos 2006.
- Özkan, R. ve Sivrikaya, Ü. (2012). İlköğretimde küresel değerler (100 temel eser üzerine bir inceleme). *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 38, s. 341-360.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal araştırmaları*. Akçağ Yayınları.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. Kök Yayıncılık.
- Sever, S. (2015). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. TUDEM.
- Sezer, S. (2005). *Masal çevirilerinde karşılaşılan sorunlar: Türkçede Andersen masalları* (yüksek lisans tezi.) Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sezer, M. Ö. (2012). *Masallar ve toplumsal cinsiyet*. Evrensel Basım Yayın.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. MORPA.
- Şirin, M. R. (1998). *Masal atlası*. İz Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. Kök Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2001). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Yılar, Ö. (2021). *Halk bilimi ve eğitimi*. Pegem Akademi.
- Zipes, J. (2007). *When dreams came true: classical fairy tales and their tradition*. Routledge.

Extended Abstract

Fairy tales are one of the literary genres that come in contact with children in the early period. Tales entertainingly present what they wish to convey through extraordinary characters and events in the wide imagination that they offer to the readers. The child waiting for the next extraordinary event and character with a constantly dynamic sense of curiosity, seeks answers with his/her own imagination in the flow of the story. The child readily accepts the message, which stands out thanks to the fairy tale structure that glorifies truth, goodness, justice and compassion through the conflicts created, during this time period where he spends time with the individuals he loves and has fun. Adults start reading fairy tales to children at an early age, since they have discovered that it is possible to transfer the social and individual values they have adopted to children through fairy tales. It is because fairy tales are the socio-cultural mirrors of the societies they are the products of. In them, we can find all the customs and traditions of a society, its economic structure, production-consumption relations, ethical value judgments; however, fairy tales often present them with symbols rather than directly (Helimoğlu Yavuz, 2002). Even though the world depicted in fairy tales is imaginary/unrealistic, it expresses the real life with its symbolic expression and prepares children for the real world. The injustices, evils, lies and injustices in the fairy tales are the facts

that the child will face as he grows older. Perhaps the most effective aspect of fairy tales, despite all this, is that they offer the child a world where the good can finally win.

The fact that fairy tales usually have a happy ending and that the good and moral person is successful and happy at the end, regardless of their physical and economic condition, appear as the factors that create positive effects in the child's world. The fact that the good or deserving side wins at the end of the tale both satisfies the child reader and enables the child to identify with the good. The question that springs to mind about fairy tales, which play a major role in the transmission of social values, is which values and how they are conveyed to children. As a matter of fact, even though fairy tales are not necessarily written for children, the narration of all kinds of violence, sexuality, cruelty, and evil, even if they are symbolic, within the fairy tales, of which children are thought to be the recipients at the moment, requires to us be selective when presenting this genre to children (Dilidüzgün, 2009).

Therefore, in our study, it was aimed to examine the messages in Andersen's tales, one of the most widely read translations of children's literature in Turkey, in terms of their suitability for children. The method of case study was used in order to achieve this aim. Data of the study were obtained through document analysis from the book named "Andersen's Tales" published by the İşbank Culture Publications.

The reason why the work published by the İşbank Culture Publications was chosen for the document analysis is that the publishing house stated in the book that it published an "unabridged translation from its original language". In order to make a comprehensive evaluation by examining more tales of Andersen, 50 tales from a single publishing house were examined. Content analysis was performed on the data, and it was determined that while a single message stood out in 37 of the 50 tales examined, more than one message in 13 tales reflected the whole text. A total of 64 messages were issued. 5 messages that were identified as negative by the researcher were presented to the Turkish teachers for their opinions, who worked in secondary schools affiliated to the Ministry of National Education in the Osmangazi District of Bursa Province. 134 Turkish teachers filled in the opinion form sent to all the Turkish teachers in the district and provided feedback. The data obtained from the opinion forms collected from the Turkish teachers were analyzed using the SPSS 15.0 program, the percentages and frequency frequencies of each of the messages were taken, and it was determined whether they were suitable for the child according to the results.

Accordingly, the messages such as "Every man should love his/her match.", "Making magic is the easiest way to carry the day." and "People who know how to be cunning can take advantage of any situation." were identified as unsuitable for child readers. It is because children's literature works are expected to make children sense the social values such as being hardworking, respecting labor, justice and equality. This study demonstrated that fiction was as important as the quality of the messages.

In fact, it was found that in Andersen's fairy tales, the messages suitable for children were presented in styles that were not suitable for children. It was observed that elements such as fear, violence and superstition were at the forefront in some of the tales and even played a leading role in the resolution of conflict or difficulty. Many of Andersen's tales do not have happy endings, or the characters struggling with difficulties do not end up with the success or happiness they deserve. Andersen's self-conceited and constantly criticizing characters do not experience a realistic change; instead they continue their lives by dying or falling into a worse situation. In some fairy tales, however, these characters remain unchanged as they originally are, without learning from what they have been told or experienced. In fact, every hero in the fiction, every kind of social relationship, every kind of behavior; implicit-explicit, social and moral value presented in every way have to potential to influence children (Cüceloğlu, 2001, p.107). Therefore, it is essential that fairy tales reach children by examining many aspects such as the messages, subject, fiction, characters, language and expression, and design. The examination of fairy tales through scientific study within the scope of being suitable for children is important since they will guide those who choose books for child readers. In this context, it is recommended that many works that have been translated into Turkish children's literature, such as Andersen's tales, be examined in terms of the principles of suitability for children.

Not

Bu araştırma Prof. Dr. Kelime Erdal danışmanlığında yürütülmüş “MEB onaylı 100 temel eserde yer alan eviri kitaplardaki iletilerin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine uygunluğunun Türkçe ğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Çatışma Beyanı

Araştırmamda herhangi mali çıkar ya da bağlantı olmadığını, çıkar atışması yaşanmadığını ve yanlılık bulunmadığını beyan ederim.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu alışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.